

Prædiken af Morten Munch
3. søndag i advent / 13. dec. 2015
Tekst: Luk 1,67-80

ET LYSHAV I TIDEN

Julens evangeliske lovsang

Zakarias' lovsang er én ud af tre lovsange, som vi finder i de to første kapitler i Lukas Evangeliet. De har fået navn efter sangenes indledningsord i den latinske oversættelse. Det er først Marias lovsang, Magnificat; dernæst Zakarias' lovsang, Benedictus (dagens tekst); til sidst Simeons lovsang, Nunc Dimittis.

Til sammen er de kaldt for 'den evangeliske lovsang', idet alle tre har evangeliet om Jesus Kristus som sit omdrejningspunkt og er skrevet i Lukas Evangeliet.

Der er en fjerde lovsang, der føjer sig ind mellem den 2. og 3. lovsang. Det er englenes lovsang julenat, kaldet gloria.

Det er som om himmel og jord synger til hinanden. Himlen rører ved jorden, så mennesker lovsynger. Det, der sker på jorden, rører også ved himlen, så englene lovsynger.

Julen er lovsangens tid. Vi synger julesalmer om barnet i krybben. Det er noget, vi gør tilbageskuende - i lyset af den livsbane barnet fik, det særlige der var over Jesus og den åbenbaring af Guds kærlighed, som han har givet os del i. Vi synger om ham i lyset af hans død og opstandelse, hans lidelse og herlighed.

Der er det særlige ved de tre lovsange i begyndelsen af Lukas Evangeliet, at de er fremadskuende og profetiske om det, der skal komme. Der synges om noget, der på det tidspunkt endnu ikke har foldet sig ud; noget der befinder sig på et fosterstadie eller er i sin spæde begyndelse som nyfødt liv.

Gravide har det med at synge for det liv, de bærer i sig. Sådan sang Maria for og om Jesus-barnet, idet hun lovpriste Gud, men hun gjorde det med ord, der på ingen måde var en stilfærdig vuggeviser.

Hun sang om en åndelig revolution, der skulle komme gennem det barn, hun ventede – og som ville vende op og ned på verdens dagsordner.

Under Marias graviditet, inden hun føder sit barn, fødes Johannes, der senere fik tilnavnet Døberen. Ved hans navngivning 8 dage gammel profeterer hans far Zakarias i sin lovprisning om barnets fremtid. Han skal berede vej for messias.

Og så indtræffer selve højdepunktet, frelserens fødsel, markeret på passende vis ved englenes lovsang i den mørke nat. Den lovsang, der lyder uafbrudt i det himmelske, bryder ind på jorden og blander sig med verdens mange lyde og mislyde.

Rækken af lovsange slutter med den gamle Simeons lovsang 40 dage efter Jesu fødsel ved Jesusbarnets fremstilling i templet.

Hele forløbet med Marias graviditet, Johannes' og Jesu fødsel og de første barselsdage er svøbt i lovsang om et nybrud i Guds handlen med verden.

Lovsangen i vesper og laudes

Den evangeliske lovsang frembåret af Maria, Zakarias og Simeon har – sammen med de GT-lige salmer - været bærende i kirkens tidebønner.

Marias lovsang har som den første af lovsangene traditionelt været placeret som en del af aftensangen/aftenbønnen, kaldet vesper.

Det har sin forklaring i, at døgnet i den jødiske kulturkreds begynder om aftenen med solnedgangen. Det har også sat sig spor i vores kalender, fx ved at fejringen af jul. Vi påbegynder julefejringen den 24. om aftenen, selv om juledag først er d.25.

Det betyder, at døgnet bevæger sig fra *solnedgang* til *solopgang*, altså frem mod et klimaks med dagen og lyset som kendetegn. Det er et syn på verden og tiden, der går helt tilbage til skabelsesberetningen, hvor vi hører, at det blev aften og morgen, den første dag.

Zakarias' lovsang har - med solopgangen fra det høje som tema - fået sin naturlige plads i tidebønnernes morgensang/morgenbøn, kaldet laudes.

Sådan kalder den evangeliske lovsang os ind i et liv, der er orienteret mod lyset, dagen og håbet, grundlagt på den solopgang der består i Jesu komme til verden. I Johannes Johansens salme 'Det var ikke en nat som de andre', som vi skal synge efter prædikenen, kaldes julenat for 'et lyshav i tiden'.

Solopgangsmennesker

Biologisk finder menneskelivet sit klimaks allerede i ungdommen, og derfra bevæger alt sig nedad – frem mod livets afslutning.

Set sådan ligger det bedste bag de fleste af os, og nedgang og forfald foran. Så har vi kun at se tilbage med længsel og fremad med angst.

Men den kristne tro vil lære os at være solopgangsmennesker, ikke solnedgangsmennesker; det kristne håb orienterer os mod lyset og dagen, som det der ligger foran og vil vokse i styrke.

Vi kan se frem med forventning og tillid – ikke fordi vi er garanteret et let liv på jorden, men fordi Gud vil lyse netop for dem, der sidder i mørket og i dødens skygge som den sol, der aldrig går ned.

Når vi orienterer os mod lyset og har ansigtet vendt mod det, kastes skyggerne bagud. Skyggerne er der stadig som en del af tilværelsen, men de ligger bag os i den forstand, at de dybest set er besejrede i Jesus Kristus; de er ikke vores blivende fremtid.

Jesus siger om sig selv, at han er verdens lys. Med ham er Guds dag kommet til os.

Jesus kaldes i Åbenbaringsbogen for den lysende eller strålende morgenstjerne (Åb 22,16). Paulus siger til menigheden i Rom, at natten er fremrykket, og dagen er nær (Rom 13,12).

Profeten Esajas taler om det samme, når han siger, at det folk, der vandrer i mørket, skal se et stort lys (Es 9,1). Profeten Malakias omtaler Guds frelse med billedet af 'retfærdighedens sol', der kommer med lægedom under sine vinger (Mal 3,20).

3 vers senere taler Malakias om, at der forud for retfærdighedens sol skal komme en profet i lighed med Elias som forløber for den messianske solopgang (denne Elias er i NT tolket som Døberen).

Johannes skal vidne om lyset, men han er ikke selv lyset – sådan siges det i Johannes Evangeliets juleevangelium (Joh 1).

Der er stor forskel på at *pege* på lyset og at *være* lyset, ligesom der er stor forskel på at være ploven, der klargør jorden – og være selve sædekornet, der i sig bærer det himmelske liv.

Eller sagt med et billede Johannes Døberen selv bruger: Der er stor forskel på at være selveste brudgommen og at være forloveren: Jesus er brudgom, Døberen er 'best man'. Johannes døber kun med vand; Guds søn døber med Helligånd, dvs. med Guds liv, evigt liv, fællesskabet med Gud.

Johannes var – trods sit renommé som domsprofet - et solopgangsmenneske; han afslørede mørket med henblik på lysets modtagelse.

Hans livsopgave var at pege fremad mod det lys, der kommer os imøde fra Gud – og derved bliver han et forbillede på livsopgaven for os alle: at være bestemt af lyset fra Jesu ansigt, hvori vi ser os selv og andre i et nyt lys, ser hvad vi er skabt til, ser Guds tilgivelse og håbet om den nye verden, som Gud er i færd med at skabe.

Døberen levede enkelt, for at denne verdens støj og glimmer ikke skulle tage fokus fra det sande lys. Enkelthed er kommet på mode igen. Det er dog de færreste, der går klædt i kamelhår og lever af græshopper og vilde biers honning, som Johannes.

Vi skal være solopgangsmennesker med hver vores livsstil; sådan kan vi bære lyset med os ind i forskellige miljøer og kulturer; ind i de relationer vi står i, på forskellige arbejdspladser og i forskellige livssituationer. Guds lys vil skinne i alle slags miljøer, for alle slags mennesker.

Vi skal ikke efterligne Døberen, men princippet om enkelthed er godt at følge, når vi mærker, hvordan udenomsstøj og kortvarigt glimmer tager fokus fra det, der består og virkelig har betydning.

Ban Herrens vej

Der er en underlig dobbelthed i Zakarias' lovsang. På den ene side tilskrives Døberen en vigtig funktion, som en der klargør den scene, messias vil træde ind på.

På den anden side beskrives Guds komme til verden i messias som Guds værk uafhængigt af mennesker, noget der énsidigt skyldes Guds trofasthed overfor sine løfter til fædrene (Abraham og David), og alene begrundes i Guds inderlige barmhjertighed (som det hedder så smukt og så stærkt).

Sagt på en anden måde: Hvordan forbereder man en solopgang? Det ligger ikke i vore hænder at få solen til at stige på himlen. Døberen og vi med ham skal bane Herrens vej, men solen fra det høje finder selv sin bane.

Vi kan forberede os på en solopgang ved at være vågne; vi kan gå ud på en bakketop, hvor vi kan se den i al dens skønhed og dermed tage imod den og byde den velkommen. Vi kan lade dens lys oplyse os og lade dens stråler varme os. Vi kan leve i den lys og fortælle andre om lyset.

Gudsriget kommer ikke gennem vore menneskelige anstrengelser og fremskridt, det være sig moralsk, filosofisk eller videnskabeligt. Julen handler om et større håb end det, vi selv kan mobilisere – og alligevel gøres vi til landingsplads for det håb.

Når vi synger med på Zakarias' og julens lovsange, siger vi på en måde til Gud: Lad mig være en landingsplads for håbet og lyset i Jesus Kristus. Lad mig blive svøbt i din inderlige barmhjertighed og leve med det som udgangspunkt i mødet med andre mennesker og alt det, livet rummer.

Håbets tegn

Døberen kaldes den Højstes profet og den største blandt mennesker. Skal vi pege på en profet nærmere vores egen tid, kunne det være et menneske som Martin Luther King. Han blev også martyr som Døberen. Få har som han talt håbet frem i mennesker midt i omgivende håbløshed.

I sin berømte tale 'I have a dream' refererer han til Es 40 om at bane Herrens vej, den tekst hvorfra Døberen hentede sin selvforståelse.

Han siger: "Jeg har en drøm om, at hver dal skal hæves, hvert bjerg og hver høj skal sænkes, klippeland skal blive til slette og bakkeland til dal; Herrens herlighed skal åbenbares, og alle mennesker skal se den."

Videre taler han om at hugge håbets tegn ud af fortvivlelsens bjerg.

Hvis man kan hugge håbets tegn ud af fortvivlelsens bjerg, så findes der ikke den fortvivlelse, der ikke kan vendes til håb.

Paulus siger det sådan i en af dagens tekster: "Vi er tvivlrådige, men ikke fortvivlede." Hvorfor ikke? Fordi vi midt i livets skrøbelighed (jf. talen om lerkaret) bærer på en overvældende skat, det lys der skinner på os fra Jesu ansigt og minder os om, at det går mod dag!

Lyset julenat handler om, at *Gud* har hugget håbets tegn ud af fortvivlelsens klippe – ved at gå ind i vor fattigdom, vort mørke, vor død – og vende det til liv og håb.

Derfor er han værdig til vor lovsang, også denne jul.

Amen.